
A (város)építészet és a jog

2013. március 5. CET 11:14 szerző: Aczél Gábor

„Régóta bosszant, hogy az építészet, városépítészet a jogszabályok fogságában vergődik. Tervtanácsokon gyakran úgy érzem magam, mintha valami bírósági tárgyaláson lennék.” Aczél Gábor írása.

Jogállam vagyunk. Bár sokak szerint inkább jogászok. Meg azt is hallani gyakran, hogy nem igazságszolgáltatás van, hanem jogszolgáltatás. Ennyit a jogi környezetről. Régóta bosszant, hogy az építészet, városépítészet a jogszabályok fogságában vergődik. Tervtanácsokon gyakran úgy érzem magam, mintha valami bírósági tárgyaláson lennék. Sok kolléga kívülről fújja az összes vonatkozó paragrafust. Talán irigykedés is vegyül ilyenkor a rosszallásomba.

Tudom, persze, hogy tudom, hogy a jogi biztonságra szükség van. Ha valaki vesz egy telket, tudni kell, hogy arra mi építhető és hogyan? Mindez elvben kiolvasható a városrendezési tervből. Na de kiolvasható-e? És ha nem jó a terv? Ha tévedett a tervező? Vagy éppenséggel tehetségtelen? Netán elírt, vagy elrajzolt valamit? Amikor engedélyért folyamodnak, akkor derül ki a turpisság. Látszik, hogy nem jó az eredmény - hiába felel meg az összes előírásnak -, arra a telekre azt, és/vagy úgy nem lenne szabad engedélyezni. A közösség érdekében nem. Mert ugye legalábbis a ház külső megjelenése - gyakran nem csak az - valójában mindenki ügye.

Azt gondolom, hogy az építészeti, városépítészeti kérdéseket nem lehet kizárólag csak a jog oldaláról megítélni. Az épített környezet ügye nem nélkülözheti a végső szakmai döntést, amely a dolog természetéből adódóan nem jogilag megfogalmazható objektivitás, hanem bizony szubjektív elemeket is tartalmaz. Mint ahogy egyébként a jog más területein is, ahol a bíró, a bíróság végül is - hibalehetőséget is magában hordozó módon - szubjektív döntést hoz. Meghallgatja a feleket, összeveti az érveket, és jogi, szakmai alapon dönt. Miért nem lehet ezt a helyzetet létrehozni az építészet, városépítészet területén is, azzal a különbséggel persze, hogy itt nem jogi, hanem építészeti alapon - az épített környezet ügyével professzionálisan foglalkozók - hozzák meg ezt a döntést?

Tisztában vagyok azzal, hogy a szubjektív döntés bizonyos veszélyeket rejt magában. Könnyen vissza lehet élni vele. De e veszélyek csillapítására számos technika létezik, amelyet az élet egyéb területein is használunk. A legkézenfekvőbb, ha az egyszemélyi döntést egy erre felhatalmazott grémium kollektív bölcsességével váltjuk fel. (Ez a forma egyébként már régóta létezik: tervtanácsnak nevezik.) Olyan személyeket kell megbízni ezzel a feladattal, akik már külön-külön is bizonyították szakmai kompetenciájukat és emberi rátermettségüket. Együttesen pedig - a vita során különböző szakmai megközelítésüket ütköztetve - közösen kialakított véleményüket a szakmai és nem szakmai társadalom mértékadónak ismeri el.

Aztán ott van a fellebbezés intézménye. Legyen mód arra, hogy egy magasabb szinten felülbírálhassák az alacsonyabb szinten hozott döntést. De továbbra sem jogi, hanem építészeti szakmai alapon, például megyei, vagy országos szinten szerveződő tervtanács előtt. Ha az építető kimerítette a lehetőségeket, és folytonosan elutasításra talált, jól teszi, ha átgondolja, vajon tényleg nem a koncepció kellene-e változtatni?

Azt a kifogást, hogy „én ilyen feltételekkel vettem meg a telket”, jó lenne örökre elfelejteni, és tudomásul venni, hogy az építés közügy, amely azzal jár, hogy a funkció, az esztétikum, a beépítés, stb. területén bizony beleszólhatnak az elképzelésembe. Ha építetőként nem vagyok biztos a dolgomban, előzetes építészeti vázlattevé készítésére adhatok megbízást. Nem szégyen szakemberhez fordulni. Az építészet, városépítészet szakembere pedig nem a jogász, hanem az építész.

Aczél Gábor DLA

Budapest, 2013. 02. 22.